

Ons ere-lid **Hiltje ten Kate-Cleveringa** overleed 16 november jl. op 91-jarige leeftijd. Zij maakte zich als geen ander verdienstelijk voor de Stichting Familiearchief Cleveringa en organiseerde jarenlang samen met Theo de familiedag in Groningen met een rijk gevuld programma. We zullen haar heel erg missen en wensen Theo, Isa en andere familieleden veel sterkte toe.

Familiedag 2022

Volgend voorjaar hopen wij weer een familiedag te mogen organiseren. De laatste keer was dat in 2019 toen wij elkaar in Amersfoort voor het laatst hebben gezien. We hebben alvast een datum vastgelegd.

Als de coronabeperkingen het toelaten vindt **de familiedag 2022** plaats op **zaterdag 23 april**, en wel in **Den Haag**.

's Ochtends bezoeken wij het Nationaal Monument Oranjehotel, bijnaam voor de Scheveningse gevangenis waar tijdens de 2e Wereldoorlog 25000 mensen opgesloten zijn geweest. Eén van de oorlogsgevangenen was prof. mr. R.P.Cleveringa die er zeven maand zat opgesloten. Na een lunch in Scheveningen gaan we naar Museum Beelden aan Zee,

met sculpturen gemaakt van diverse materialen, opgesteld in het museum binnen en de beeldentuin buiten. Ter afsluiting een terrasbezoek in de nabijheid van het strand.

Noteer alvast de datum in de agenda!!
Opgeven kan alvast bij de secretaris.

(foto's Cornelia Quist)

Standbeeld prof. Cleveringa

Op het Cleveringaplein in Appingedam is in november 2020 een standbeeld geplaatst van de in Appingedam geboren jurist professor Rudolph Pabus Cleveringa (1894-1980). Het eerbetoon is een cadeautje van Historische Vereniging Amasius en Stichting Activiteiten Stad Appingedam (SASA) voor de gemeente. Het beeld van deze bekende Damster staat op het naar hem vernoemde Cleveringaplein, tussen de bibliotheek en het Huis Blanckestein en is ontworpen door beeldhouwer Elise d'Hont. Zij heeft professor Cleveringa afgebeeld als redenaar, op de leeftijd die hij had toen hij zijn beroemd geworden rede uitsprak. Zijn papier met de rede in zijn ene hand en sprekend, kijkend en wijzend naar zijn studenten met zijn andere hand.

In zijn toespraak op een bijeenkomst van de NSSF noemde R. van Genechten, een Vlaams-Nederlands jurist die collaboreerde met de Duitse bezetters, de Leidse universiteit met haar opstandige hoogleraren en studenten een 'horzelnest dat moet worden uitgebrand'. De hoogleraren stoonden zich hier niet aan, ze zagen het zelfs als een geuzennaam. Na de oorlog hebben zij een dasspeld laten maken met de afbeelding van een horzel. Ergens in het beeld van Cleveringa heeft de kunstenaar dan ook een horzel verwerkt.

standbeeld in Appingedam

Drie hoogleraren

(door Jan Pier Cleveringa)

Behalve professor R.P. Cleveringa zijn er nog twee andere naamgenoten Klevering(a) die tot hoogleraar zijn benoemd, alhoewel zij niet precies dezelfde familienaam dragen en hun achternaam met een K begint.

Het betreft prof. Ing. J. Klevering, die 1½ jaar na zijn aanstelling in Delft in 1981 overleed, en de onlangs in 2016 in Nijmegen benoemde hoogleraar oogheelkunde prof. B.J. Klevering.

In onderstaand artikel wordt de levensloop en carrière van R.P. Cleveringa beschreven.

In de volgende Nieuwsbrief die van de beide andere hoogleraren.

Professor mr. Rudolph Pabus Cleveringa werd in 1894 geboren in Appingedam. Hij was een zoon van Jacobus Pieters Cleveringa, rechter, en Ludgerdina Catharina Lucretia Schleurholts. Zijn grootvader was huisarts in Appingedam. Toen hij vier was, verhuisde het gezin naar Heerenveen waar hij na de lagere school de 3-jarige Rijks Hoogere Burgerschool doorliep. In 1911 behaalde hij in Leeuwarden het eindexamen. Twee jaar daarna legde hij het staatsexamen gymnasium af, waarna hij aan zijn rechtenstudie begon in Leiden, welke hij in 1917 afsloot met een doctoralexamen. In 1919 promoveerde hij cum laude, zijn proefschrift *De zakelijke werking van de ontbindende voorwaarde* had een rechtshistorisch karakter. Van 1919 tot 1926 werkte hij als bedrijfsjurist bij de Koninklijke Nederlandse Stoomboot-Maatschappij (KNSM), waar hij zich in het bijzonder verdiepte in het zeerecht en waarover hij in 1927 het standaardwerk *Zeerecht* (1927) publiceerde. In 1922 trouwde hij met Hiltje Boschloo. Zij kregen drie dochters. De jongste, Hiltje (1930) trouwde in 1954 met mr. Theo ten Kate, later procureur-generaal bij de Hoge Raad. Na een jaar als rechter in Alkmaar te hebben gewerkt, werd Cleveringa in 1927 aangesteld als hoogleraar handelsrecht en burgerlijk procesrecht

aan de universiteit in Leiden. Daar heeft hij, met een gedwongen onderbreking van vier en een halfjaar gedurende de bezetting, 31 jaar gedoceerd. Behalve zeerecht verdiepte Cleveringa zich in het burgerlijk procesrecht waarvoor hij een bestaand juridisch handboek heeft geactualiseerd en verder uitgewerkt tot een standaard boekwerk.

Cleveringa liet zich als jurist leiden door de hoop op een waarlijk harmonische rechtsorde, ook toen de donkere wolken van het nazisme de horizon verduisterden. Op 26 november 1940 hield hij zijn beroemd geworden rede, waarin hij protesteerde tegen het door de Duitse bezettingsautoriteiten aangezegde ontslag van joods personeel van alle universiteiten en hogescholen, waaronder zijn leermeester, promotor en collega prof. Eduard Meijers. Nog diezelfde avond werd de rede door enkele studenten gekopieerd en verspreid onder andere universiteiten. Cleveringa werd door de Sicherheitspolizei opgepakt en tot in de zomer van 1941 opgesloten in de gevangenis van Scheveningen, het zogeheten Oranjehotel. In 1944 werd Cleveringa nogmaals gedurende zeven maanden geïnterneerd in Kamp Vught. Na zijn vrijlating werd hij door het Londens kabinet benoemd in het College van Vertrouwensmannen dat de overgang naar een normaal bestuur na de bevrijding van de Duitse bezetting in Nederland moest coördineren.

Na de oorlog keerde Cleveringa, net als Meijers, terug als hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Leiden, enkele maanden later in dat jaar werd hij benoemd tot lid van de Raad van State. Hij sprak zich krachtig uit voor teruggave van geroofd Joods bezit. Bij het formeren van het 1^e naoorlogse kabinet ging Cleveringa zijn naam ging rond als toekomstig nieuwe minister van justitie, echter politieke ambities had hij in geheel niet. In 1946 was Cleveringa erepromotor van Sir Winston Churchill die door de Leidse Universiteit gelauwerd werd met een eredoctoraat in de rechtsgeleerdheid. In september van dat jaar werd hij onverwachts benoemd tot Rector Magnificat van de Universiteit. In 1958 ging hij vroegtijdig met emeritaat. Tot 1969 bleef hij lid van de Raad van State.

Cleveringa ontving tijdens zijn leven verscheidene eerbewijzen. Hij werd Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en Grootofficier in de Orde van Oranje-Nassau. Ook werd hij ingeschreven in het Golden Book of the Jewish National Fund. In 1948 ontving hij de Britse King's Medal of Courage, in 1953 ontving hij de Amerikaanse Medal of Freedom. In 1970 werd door de Leidse Universiteit

de Cleveringa-leerstoel ingesteld, die gedurende een jaar bekleed werd door mensen die door woord en geschrift hebben blijkgegeven van hun gehechtheid aan de democratische rechtsstaat. Jaarlijks op 26 november houdt degene die de Cleveringa-leerstoel bekleedt een lezing in het groot Auditorium van het Academieggebouw, de zg. Cleveringa-lezing.

In 1980 overleed Cleveringa op 86-jarige leeftijd in Oegstgeest.

In 2019 verscheen van de hand van professor Kees Schuyt een veelgeprezen biografie van Cleveringa, onder de titel *R.P. Cleveringa. Recht, onrecht en de vlam der gerechtigheid*.

Tachtig jaar na het uitspreken van zijn beroemd geworden rede werd in 2020 op het Cleveringaplein te Appingedam een bronzen beeld van prof. mr. R.P. Cleveringa geplaatst, wat een jaar later door zijn achterkleinzoon Sebastiaan ten Kate is onthuld. Acht jaar eerder was in 2012 het Rudolph Pabus Cleveringa Lyceum in Appingedam al naar de hem vernoemd.

Rectificatie

Wij werden erop geattendeerd dat de weergave van de lezing van Pieter Omtzigt onder het kopje 'De Cleveringalezing 2020' in de vorige nieuwsbrief *niet* de Cleveringa-oratie in Leiden was, maar één van de (andere) Cleveringa-lezingen die op 26 november 2020 is gehouden, en wel die te Rotterdam.

Jaarlijkse bijdrage 2022

Voor dekking van de onkosten vraagt de penningmeester iedereen om een bedrag van tenminste € 10,- over te maken op rekeningnummer NL 98 ABNA 0449 3938 79 t.n.v. Stichting Familie Archief Cleveringa, o.v.v. voor- en achternaam en woonplaats.

Bestuur:

Voorzitter

Jan Pier Cleveringa

Secretaris en redactie Nieuwsbrief

Marie-Jeannette Quist

Penningmeester

Enno Steenhuis Geertsema

Leden

Rudi van der Mark

Pabus Vos

Contactgegevens:

Email: mj_quist@protonmail.com

Website: www.familiecleveringa.nl

Facebook: [Stichtingfamiliearchief Clevering](#)

